

відповіді остаточно на одне з вічних філософських питань, що таке життя, неможливо, оскільки «суть життя незбагненна...»*.

Ясна річ, що С.Мащенко не зміг охопити все безмежжя світу Довженкових думок. Адже перечитуючи його твори, щоразу відкриваєш для себе нові ідеї. Мабуть, тому автор й назвав розвідку «Філософські обрії Олександра Довженка», тобто в ній викладено лише те, що вдалося побачити йому до певної межі, за якою, як за обрієм, ми знайдемо ще багато невідомого, непізнаного.

На нашу думку, у видання є тільки один недолік - вкрай незначний наклад - 500 примірників. Це занадто мало для нашої країни, адже у кожного, хто прочитає цю книгу, вона розбудить потяг до філософської думки, без якої не міг обійтися великий художник і громадянин Олександр Довженко.

Хочеться щиро подякувати старшому колезі С.Мащенко за невтомну працю, а «Чернігівським берегам» за те, що зупинили свій вибір на «Філософських обряях Олександра Довженка», збагативши нашу сіверянську філософську скарбницю цінним виданням. Безумовно, книга знайде своїх читачів у середовищі студентської молоді, гуманітарної інтелігенції і, хотілося б вірити, посадових осіб органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, для яких вона може виявитися особливо корисною, бо ще раз покаже їм: «Що таке життя, як не безупинний процес боротьби прагнень, ідей, думок індивідів і мас людських»*.

* Тут і далі всі посилання на рецензоване видання.

Володимир Коваль

ЧЕРНІГІВСЬКІ БЕСТСЕЛЕРИ

(ОГЛЯД КНИЖКОВИХ НОВИНОК)

Дзюба С. Зима така маленька, мов японка: Пародії та віршики. -Чернігів: Чернігівські береги, 2004 - 80 с.

Бондаревич (Черненко) Л. На берегах любові: Есеї, нариси та монологи / переклад з білоруської С. Дзюби/. - Чернігів: Чернігівські береги, 2004 - 298 с.

Кава для янголів. Випуск другий: Збірник поезії та прози молодих літераторів Чернігівщини /упорядники С. і Т. Дзюби/. -Чернігів: Чернігівські береги, 2004 - 128 с.

Ткач М. Багряні громи: Проза. - Ніжин: Аспект-Поліграф, 2004. -496 с.

Брик О. І возлюблю: Проза - Ніжин: Аспект-Поліграф, 2004. - 320 с.

Брик О. Шоколадка:Проза. - Ніжин: Аспект-Поліграф, 2004. - 240 с.

Зараз завдяки поступовому розвитку книговидавництва у регіонах спостерігається доволі цікавий феномен так званих місцевих бестселерів: немало літераторів, відомих у вузькому колі своїх колег (якщо говорити про всеукраїнський масштаб), є успішними і популярними в окремо взятому Чернігові, Луцьку чи, скажімо, Тернополі - власне, там, де вони мешкають.

Якщо говорити про чернігівський бомонд, то тут одним з найяскравіших прикладів такої популярності є тексти Сергія Дзюби. Варто згадати хоча б його казки «Кракатунчик - кленовий бог» та «Гопки для Кракатунчика», які благополучно розійшлися за кілька років, в основному, на Придесенні загальним накладом 11 тисяч примірників. Тут же, на Чернігівщині, взагалі за кілька місяців (!), розкупили його збірку пародій «Любов з тролейбусом». І от буквально напередодні нового 2005 року у видавництві «Чернігівські береги» побачив світ новий місцевий бестселер - вже друга *пародійна книжка, Сергія Дзюби «Зима така маленька, мов японка»*. Надибуємо у ній близько ста пародій та віршків, написаних переважно торік. Думаю, варто зачитувати анотацію збірки: «Герої цих пародій - Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка, Ліна Костенко, Данте Аліг'єрі, Франческо Петрарка, Мігель Сервантес, Оноре де Бальзак, Олександр Пушкін, Артур Рембо, Олександр Блок, Лев Толстой, Павло Тичина, Володимир Сосюра,

Оксана Забужко, Василь Голобородько, Дмитро Павличко, Іван Драч, Ігор Римарук, Микола Лукаш, Василь Слапчук, Іван Андрусак, Ігор Павлюк, Кость Москалець, Мойсей Фішбейн, Василь Шкляр, Сергій Жадан, ІБТ, Вальтер Загорка, Олександр Ірванець, Іван Іов, Роман Скиба, Володимир Кашка, Степан Процюк, Сергій Пантук, Марина Павленко, Володимир Науменко та інші пришельці». Як бачимо, автор суттєво розширив коло своїх персонажів - за рахунок класиків... Нову книжку, як і всі попередні, С. Дзюба присвятив дружині Тетяні, вмістивши її фото.

Лише приблизно п'яту частину збірки займають суто літературні пародії для «втаємничених» - тих, хто, принаймні, може збагнути рядки про «невтомного агронома Забужко», яка «усе досліджує поля», зоотехнік Василя Шкляра, що «смачних розводить кажанів» та «ветеринара Процюка», чари котрого «від інфекцій діють...» («Балада про щасливих селян»).

Типовий приклад таких текстів - пародія «Про пам'ятники (трилер)». Зацитувавши відомий вірш Ігора Римарука «Пам'ятник» з «кальварійної» «Діви Обиди» та знамените Пушкінське «Я памятник себе воздвиг нерукотворный...», С. Дзюба береться до справи:

*Мені болить майбутнє, наче рана,
І відчуваю шкірою, мов Брут:
Римарука поцупили з майдану
І тягнуть, гади, на металобрухт.
А він же був такий звияжно рідний,
Нескорений для голубів та гав,
І, мов картузик, у правиці мідній
Свою «Сучасність» лагідно тримав.*

Кольорові поетки у розпачі, бо «комусь чудових хочеться прикрас...». А Драч стоїть - «тому, що мармуровий, мов Кашпіровський, дивиться на нас». І нарешті - цілком оптимістичний фінал:

*Хтось завтра загремить на переплавку,
Когось ще перетворять на трубу...
Тримайся, друже, - як би я не гавкав,
Ти теж, мов Пушкін, пам'ятником був!*

Проте здебільшого пародії Сергія Дзюби - на широкий загал. Їх розуміє будь-яка аудиторія. І вибухає сміхом. Адже, як справедливо зазначив у післямові до «Зими...» тогорічний Шевченківський лауреат Василь Слапчук, «те, як пародист розпоряджається здобутим матеріалом, гідне захоплення та хвали. Бо письменник робить це... талановито... не прив'язує свій вірш до першоджерела, не сковує себе чужою формою, стилем, технікою... відштовхуючись від рядків чужого твору, використовує їх як трамплін, увиразнюючи, розширюючи та поглиблюючи власну раціональну ідею, почерпнуту з ірраціонального зерна тих рядків, які взяті за точку відліку. Пародія у виконанні Сергія Дзюби перестає бути вторинною, його пародії це - веселі вірші із мотто. Адже нікому не прийде в голову вважати оригінальний вірш вторинним тільки з тієї причини, що йому передув епіграф».

Красномовний приклад - «Пригода у шинку» - пародія на вірш Василя Голобородька про «любителів паперової музики», котрі «з поважним виглядом займають місця у партері і стежать розчуленими очима за піаністкою, яка зовсім природно виграє на роялі намальованому на папері». Звісно, у С. Дзюби - своя «паперова» історія:

*Сьогодні нас поображали тяжко,
Таке буває лиш в страшиному сні, -
Зайшли із Василем розпити пляшку,
А нам її... малюють на стіні!
Мені від жаху відібрало мову,
Василь казацькі вуса в трансі мне, -
У нас, звичайно, гроші паперові,
Та те, що в пляшці, має бути міцне...*

«Паперова» дискусія завершилася вельми нетрадиційно: «Василь розмалював офіціанта, /А я бармена на шматки порвав».

Також в останні дні грудня 2004-го порадувала новою книжкою **«На берегах любові: есеї, нариси та монологи» білоруська письменниця Лілія Бондаревич (Черненко)**. Пані Лілія народилася в Білорусі, але вже більше 20 років мешкає на Придесенні. У книзі, обсяг якої - близько 300 сторінок, вміщено білоруські тексти Л. Бондаревич, а також

перекладені українською, упорядковані і видані Сергієм Дзюбою. Він же є й автором передмови. Тобто йдеться про досить оригінальний українсько-білоруський проект. Комерційний. Адже дві попередні книжки Лілії Бондаревич, також перекладені, упорядковані і видані Сергієм Дзюбою, вже стали місцевими бестселерами. Власне, про пані Лілію дізнались у Білорусі - на її презентації постійно приїжджають співробітники посольства Білорусі в Україні, а «бацька» Лукашенко зі святами вітає.

Відомий літературознавець Дмитро Стус так відгукнувся про творчість Лілії Бондаревич: «Як на мене, це - перша книжка останніх років, в якій наш світ, побачений очима жінки, постає значно цікавішим та чуттєво глибшим за те, що писалося про нього авторами-чоловіками. Вже давно нічого такого в літературі не було. Примат розуму та феміністичних конструкцій витіснив з неї чуття настільки, що мав пролунати чийсь некийський голос, аби допомогти побачити, що ми втратили».

Цей відгук якнайкраще характеризує і нову книгу Л. Бондаревич, документальна точність якої лише посилює враження від прочитаного. Її розповіді (навіть ті, де стільки жахливих страждань і болю) навдивовиж людяні та зворушливі. Тому й переконливі.

31 грудня (!) 2004 року побачив світ **збірник поезії та прози молодих літераторів Чернігівщини «Кава для янголів-2» (упорядники Сергій і Тетяна Дзюби, автор передмови та видавець - Сергій Дзюба)**. У книзі представлено тексти 25 авторів (а також їх світліни і біографічні довідки), котрі ставали переможцями щорічного обласного літературного конкурсу для дітей та молоді (до 30 років), головою журі якого є С. Дзюба (він же - керівник обласної літстудії). За 8 років проведення конкурсу у ньому взяло участь близько трьох тисяч рукописів. Переможці отримують призи, дипломи і рекомендації для вступу до вузів, а також можливість представити свої тексти у місцевих ЗМІ. Перша «Кава...» вийшла у 2002-у і була визнана на Чернігівщині «Кращою книгою року» (її з ентузіазмом «розмели» з книжкових полиць студенти). Тому видання «Кави...-2» видається абсолютно логічним. Прогнозую: вже за кілька місяців ви днем з вогнем не знайдете жодного зайвого примірника! І справа не в тому, що у збірнику вміщено тексти в основному тих, хто після визнання у Чернігові, виграв «Гранослов», «Смолоскип», «Привітання життя» ім. Б.-І. Антонича та інші міжнародні й всеукраїнські конкурси (Анна Малігон, Володимир Коваль, Ярослав Гадзінський, Сергій Коноваленко - його графічними роботами проілюстровано книгу, Софія Киричок, Іванко Баран та ін.). Як на мене, за оповіданням Світлани Килимник «Сповідь для маніяка» можна було б зняти цікаву кінострічку, а пародії Ірини Кулаковської - справді смішні.

Чернігівець **Михась Ткач** - не лише головний редактор популярного на Придесенні журналу «Літературний Чернігів», а й успішний письменник. Його «**Багряні громи**» (вибрана проза) зблизували теж порівняно недавно і вразили не тільки обсягом та ошатним виглядом. Власне, пан Михась - літератор традиційний (у гарному розумінні цього слова), дещо сумний, але тим світлим смутком, який розчулює читача. Подібні книги нині - рідкість, тому у М. Ткача вистачає шанувальників. Наскільки я знаю, Чернігівська міська централізована бібліотечна система планує висунути його на здобуття цьогорічної премії ім. М. Коцюбинського - саме за книжку «Багряні громи».

Значний резонанс на Придесенні викликали і книги чернігівця **Олексія Брика** «**І возлюблю...**» та «**Шоколадка**», які одна за однією побачили світ у ніжинському видавництві «Аспект-Поліграф». Причому, якщо роман про життя православного священика «І возлюблю...» сподобався навіть дуже вимогливому до подібних творів чернігівському духовенству (і Київського, і Московського патріархатів), то еротичні сцени з «Шоколадки» одразу поділили читачів на її палких прихильників та тих, хто цей текст абсолютно не сприйняв. Але до кінця дочитали всі... Безперечно, екзекуція авторові не загрожує. Все-таки вже є «Польові дослідження з українського сексу» Оксани Забужко, хуліганські шедеври Подерв'янського та «правада життя» від Юрка Покальчука. Єдине, журі обласного конкурсу «Краща книга року» вирішило навіть не розглядати «Шоколадку» серед можливих кандидатів на відзначення (хоч саме популярність - один з головних критеріїв цього престижного на Придесенні конкурсу).

Проте життя продовжується: Сергій Дзюба завершив третю казку про свого Кракатунчика - «Душа на обличчі» і пише пародії на Чеслава Мілоша, Лілія Бондаревич готує містичний трилер, назву якого тримає в секреті, Михась Ткач здає до друку новий номер «Літературного Чернігова», а Олексій Брик засів за детектив «Таємниці амулета». І звісно, все у всіх вийде...